

rekreacyjną lasów miałyby decydujące znaczenie dla zapewnienia stałej, wykwalifikowanej i zainteresowanej wynikami swojego działania kadry robotników leśnych. Jest to jedyna, w obecnych warunkach, szansa uratowania zawodu i lasów". W sprawie gospodarowania zasobami drzewostanów napisano: „Obecne z roku na rok rosące plany wyrębów, dorównujące w zestawieniach liczbowych powierzchni corocznych zalesień, w rzeczywistości są nieporównywalne ze sobą. Statystyki obejmują tylko dane dotyczące ilości, a nie wielu drzew, które wycięto, i dlatego powierzchnia odnowień równa lub nawet przekraczająca powierzchnię wyrębów nie oddaje rzeczywistego obrazu zmniejszania się wartości użytkowej naszych lasów" (s. 143, 144). Żadną miarą nie można w całości zgodzić się z takim stwierdzeniem, ponieważ dysponujemy, jak wiadomo, odpowiednimi metodami i materiałem liczbowym, który w znacznym stopniu daje odpowiedź na interesujące leśników pytania z tego zakresu.

Należałoby wspomnieć o innych brakach książki. Otóż była ona oddana do składania we wrześniu 1974 r. i podpisana do druku w marcu 1975 r., upłynęło więc przeszło dwa lata od wejścia w życie znowelizowanego Układu Zbiorowego Pracy oraz Taryfikatora kwalifikacyjnego dla stałych robotników leśnych. Z lektury opracowania wynika, że Autorce nie znane są te ważne dokumenty, które w sposób istotny rzutują na sytuację robotników leśnych.

Kończąc swoje uwagi chcę stwierdzić, że czytanie prezentowanej książki jest naprawdę pouczającą lekturą. Jest to ze wszech miar praca pionierska, która powinna znaleźć się w każdej bibliotece jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych. Wiadomo, że literatura leśna ma dziesiątki świetnych pozycji książkowych traktujących o przyrodniczej i technologicznej stronie produkcji, problemy natomiast socjologii, psychologii i ekonomiki pracy doczekały

się tylko niewielu oryginalnych opracowań. Tym większa zasługa Autorki.

Stanisław Lewandowski

W. G. Rubanik. INTRODUKCJA GOŁOSIEMIENNYCH W KAZACHSTANIE. ALMA-ATA 1974, s. 269. Izd. „Nauka” Kazachskiej SRR.

Praca powstała w wyniku długoletnich badań biologicznych i ekologicznych roślin nagonasiennych introdukowanych do uprawy w Kazachstanie. Przeznaczona jest przede wszystkim dla projektantów terenów zielonych, leśników, nauczycieli, a także miłośników dekoracyjnego ogrodnictwa.

Główne doświadczenia prowadzone były w latach 1953—1969 na działkach Centralnego Ogrodu Botanicznego Akademii Nauk Kazachskiej SRR w Alma-Atie oraz w szkółkach leśnych. Ogółem wysiano ponad 3000 importowanych nasion reprezentujących 195 gatunków. Otrzymano 80 tys. sadzonek nieodzownych do kontynuowania dalszych obserwacji.

W. G. Rubanik jest znanym dendrologiem i autorką wielu publikacji drukowanych przeważnie w różnych kazachstańskich czasopismach fachowych.

W recenzowanym dziale systematyczną przynależność gatunków i form zestawiała opierając się na danych zawartych w przewodniku pt. „Dierewja i kustarniki SSSR” t. 1. 1949, w pracy A. Rehdera „Manual of cultivated Trees and Shrubs” New York 1949 i G. Krüssmanna „Die Nadelgehölze”, Jena 1964.

Podając nazwy odmian posłużyła się „Międzynarodowym kodeksem nomenklatury dla kulturowych roślin” wydanym w 1964 r. M — L.

Oceny odporności roślin dokonała według pięciostopniowej skali N. K. Wiechowa, a otrzymane wartości porównała z wytrzymałością zarejestro-

waną w ich środowisku macierzystym, przy czym kryterium zasadniczym była w tym przypadku siedmiostopniowa skala A. Rehdera.

Praca składa się z trzech zasadniczych, bardzo obszernych rozdziałów. W pierwszym czytelnik zapoznaje się w sposób przystępny z ciekawą historią wprowadzenia niektórych drzew i krzewów nagonasiennych do Kazachstanu, a w drugim podsumowane są rezultaty aklimatyzacji.

Treść rozdziału trzeciego dotyczy teoretycznych podstaw introdukcji w świetle współczesnych osiągnięć.

Publikacja zawiera cenne wiadomości w zakresie pochodzenia i rozprzestrzeniania na kuli ziemskiej wzmiankowanych roślin, czasu pojawienia się w tej połaci Azji, szybkości wzrostu wyhodowanych okazów oraz o ich zdolnościach adaptacyjnych.

Należy podkreślić, że wśród wyliczonych krajów, z których otrzymano nasiona, często figuruje Polska.

Siedemnastoletnie badania dowiodły, że ekologiczne warunki Kazachstanu, a zwłaszcza Alma-Aty, nie są sprzyjające dla wielu roślin. Rodzaje *Ginkgo*, *Cephalotaxus*, *Podocarpus*, *Keteleeria*, *Pseudolarix*, *Sequoia*, *Taxodium*, *Cryptomeria*, *Cunninghamia* i *Cupressus* nie rokują żadnych nadziei, gdyż wymarzają bardzo szybko, wyka-

zując ponadto małą odporność na suszę i zbyt dużą insolację.

Pocieszającym spostrzeżeniem jest fakt, że pewne gatunki z rodzaju *Picea*, *Larix*, *Pinus*, *Thuja* i *Juniperus* dostosowują się świetnie do zmienionych warunków życiowych, co z kolei wróży im przyszłość na tych terenach.

Najbardziej skuteczny sposób hodowli sadzonek w Kazachstanie polega na wysiewaniu nasion wraz z iglastymi trocinami. Szybko rozwijają się wówczas na młodych korzonkach grzyby mikoryzowe gwarantujące siewkom pomyślny rozwój.

Warto też podkreślić, że książka jest bogato ilustrowana. Zawiera m. in. 14 map obrazujących przejrzyście naturalne i sztuczne zasięgi wybranych gatunków w Europie, Ameryce Północnej i ZSRR, liczne wykresy przedstawiające wzrost niektórych introdukowanych egzemplarzy na przestrzeni określonych lat, a także tabelę unaoczniającą biologiczną i ekologiczną charakterystkę roślin nagonasiennych będących przedmiotem dociekań naukowych w ogrodzie botanicznym Alma-Aty.

Bogaty wykaz literatury fachowej obejmujący 186 pozycji zarówno radzieckich jak i obcych stanowi cenne uzupełnienie tej wartościowej publikacji.

Roman Kaczmarczuk

Uwaga! Ważne dla Autorów

Komitet Redakcyjny „Sylwana“ prosi o podawanie wraz z nadsyłanymi artykułami prywatnego adresu Autora i Autora zdjęć. Adresy powinny zawierać również numer kodu pocztowego. Brak tych danych uniemożliwia Redakcji oraz Wydawnictwu wysłanie honorarium autorskiego.